

ВИЯВЛЕННЯ СТАТЕВОЇ ОХОТИ У КОРІВ І ТЕЛИЦЬ М'ЯСНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ

Г. С. ШАРАПА, О. І. ПАНТЮХОВА, кандидати біологічних наук

Д. Б. ФЕДОРОВА, науковий співробітник

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

Однією з гострих проблем тваринництва в умовах промислової технології виробництва молока і м'яса є ефективна організація відтворення стада. Успішне вирішення цієї проблеми пов'язане з глибоким вивченням анатомо-фізіологічних особливостей тварин при нових умовах утримання та вибором оптимального часу осіменіння корів і телиць протягом статевої охоти.

Існує надзвичайно багато способів виявлення тварин в охоті, що свідчить про відсутність найбільш ефективного при різних господарських умовах ведення тваринництва. Найбільш поширений візуальний спосіб визначення охоти за рефлексом нерухомості та за допомогою бугаїв-пробників, маркерів чи детекторів. Більшість авторів рекомендують охоту визначати кілька разів на добу.

Багато вчених нашої країни при визначенні охоти у корів і телиць віддають перевагу бугаям-пробникам, які в свою чергу є біологічними стимуляторами відтворної здатності самок (А. П. Студенцов, 1953; В. С. Шипілов, 1960—1972; Г. В. Зверева, 1964; А. І. Сергієнко, 1978; В. С. Дюденко, Ф. А. Драбкіна, 1978, та ін). У досліджах І. В. Смирнова, І. І. Помаз (1978), а також деяких дослідників США використання бугаїв-пробників для виявлення охоти у корів не дало бажаних результатів.

Враховуючи актуальність проблеми та різноманітність літературних даних, ми провели досліді і практичні спостереження щодо виявлення охоти у корів і телиць спеціалізованих господарств, у яких розводять худобу м'ясного напрямку продуктивності.

Методика досліджень. Основні досліді проводили в 1977—1978 рр. на 233 помісних симентал × шароле коровах і 107 помісних кіан × симентал телицях колгоспу «Заповіт Ілліча» Житомирської області та на 92 помісних червона степова × герефорд коровах колгоспу ім. Ілліча Одеської області. При проведенні дослідів на коровах за контрольною групою тварин велось триразове спостереження по 1,5—2 год протягом дня (вранці, опівдні і ввечері) для встановлення рефлексу нерухомості. Охоту у корів дослідної групи визначали за допомогою бугайців віком 5—8 місяців, яких утримували на підсосі. За поведінкою бугайців корів вели спостереження три рази в день.

За телицями контрольної групи вели візуальне спостереження під час прогулянок та випасання, а серед тварин дослідної групи вранці і ввечері по 2 год перебував бугай-маркер, за поведінкою якого постійно спостерігали. Бугая-пробника готували за методом В. С. Шипілова і використовували мітчика, запропонованого В. С. Дюденком. Тварин контрольних і дослідних груп були в ідентичних умовах утримання і годівлі. Осіменяли їх візо-первікальним способом двічі в одну охоту або один раз в другу половину охоти замороженою спермою активністю 4—5 балів. Під час дослідів враховували прояв ознак охоти, тічки, заплідненість від першого осіменіння, індекс заплідненості, а також затрати часу на виявлення охоти та на вилучення тварин із стада.

Результати досліджень. Проведені дослідження щодо виявлення охоти у корів за допомогою триразових спостережень за групою тварин, утримуваних на вигульно-кормових площадках, і за допомогою бугайців 5—8 місячного віку, яких утримували на безрежимному підсосі до 8 місяців, показали хорошу ефективність обох способів.

При візуальному спостереженні за групою корів вранці від 6-ї до 9-ї год вдень від 14-ї до 16-ї і ввечері від 17-ї до 19-ї год практично можна визначити рефлекс нерухомості у 90—95% тварин, що проявили ознаки охоти і тічки. Частина корів мала «тиху» охоту.

1. Результати визначення охоти у корів колгоспу «Заповіт Ілліча»

Групи	Породність	Кількість	Проявили ознаки тічки, %		Заплідненість від першого осіменіння		Індекс заплідненості
			добре	задовільно	голови	%	
Контрольна	1/2 симентал × ×1/2 шароле	100	76,7	23,3	56	56,0	1,6
Дослідна	1/2 симентал × ×1/2 шароле	133	86,2	13,3	80	67,6	1,5

2. Заплідненість корів у колгоспі ім. Ілліча Одеської області

Групи	Породність	Осіменено корів	Заплідненість від першого осіменіння		Індекс заплідненості
			голови	%	
Контрольна	1/2 червона степова × ×1/2 герефорд	46	30	65,2	1,3
Дослідна	1/2 червона степова × ×1/2 герефорд	46	33	71,7	1,2

За допомогою бугайців, утримуваних на підсосі, охоту визначали у всіх корів з її проявом. Окремі молоді, добре розвинені й активні бугайці швидко знаходять корову з ознаками тічки і починають за нею ходити навіть при відсутності ознак охоти, а коли вона проявляється, бугайці стрибають на корів з рефлексом нерухомості. Це спостерігається до того часу, поки тварину в охоті не вилучать із стада. Після цього бугайці відшукують іншу корову з ознаками охоти і тічки. Добре розвинені 8-місячні бугайці можуть покрити корову. А щоб цього не допустити, їх слід відлучати раніше, десь в 6—7 міс. Під час дослідів у дослідній групі виявлено дещо більше корів з добре вираженими ознаками тічки, ніж у контрольній. Заплідненість корів дослідних груп від першого осіменіння була вищою відповідно на 11,6 і 6,5% при практично однаковому індексі заплідненості (табл. 1, 2). Сервіс-період був теж практично однаковий у корів обох груп і становив відповідно 157—163 дні, що пояснюється господарськими недоліками в годівлі та утриманні тварин.

На виділення корови в охоті із стада потрібно 10—16 хв, а іноді навіть більше. Краще виділяти корів у невеликі загони або розколи, а потім приводити на пункт штучного осіменіння.

У досліджах щодо визначення охоти у тварин при візуальному спостереженні за ними та за допомогою бугая-маркера під час випасання чи прогулянок установлено майже однакову ефективність обох способів в господарських умовах. У телиць дослідної групи краще проявлялись ознаки тічки (на 5,6%, а заплідненість від першого осіменіння та індекс заплідненості були практично однаковими (табл. 3).

3. Результати визначення охоти у телиць з колгоспу «Заповіт Ілліча»

Групи	Породність	Кількість тварин	Прояви ознаки тічки, %		Заплідненість		Індекс заплідненості
			добре	задовільно	голови	%	
Контрольна	1/2 кіан ×1/2 симентал	59	71,7	28,3	46	77,9	1,1
Дослідна	1/2 кіан ×1/2 симентал	48	77,3	22,7	39	80,1	1,1

На виділення однієї телиці в охоті з групи тварин затрачали від 16 до 25 хв. При використанні бугая-маркера потрібні додаткові витрати на його утримання і годівлю, а також на виділення із стада. Затрати часу на виявлення телиць в охоті і їх осмінення зменшуються при наявності невеликих загонів і розколів.

Висновки. 1. У конкретних господарських умовах охоту у тварин можна визначати за допомогою візуального спостереження за групою тварин, що перебувають на вигульно-кормових площадках, бугая-маркера чи молодих бугайців, яких утримують на підсосі з обов'язковим виділенням корови в охоті із стада. 2. Виявлення охоти у тварин краще проводити в 6—9, 14—15 і в 17—19 год, тобто триразово. У більшості тварин м'ясного напрямку продуктивності (близько 60%), особливо влітку, охота проявляється з ночі до 9 год ранку. 3. В умовах спеціалізованих господарств найдоцільніше виявляти корів в охоті за допомогою бугайців, яких утримують на підсосі. При безрежимному підсосі надто активних бугайців слід переводити на режимне їх використання як бугайців-пробників.

Надійшла до редколегії 5.09.1979 р.

(The following table is extremely faint and illegible due to low contrast and blurring. It appears to be a multi-column table with several rows of data.)